

ĐÀ LẠT, TÍT M U THÂN

Sáng m ng ba Tít M u Thân năm 1968 t i Đà Lạt, chúng tôi kéo nhau vào ng i quán Mékong, nhìn ra thiên h . Ng i đây mà nhìn ra thì th y h t. B i vì, tr c m t, tr c m t, là khu Hòa Bình, khu t p trung nh ng c a hàng l ch s nh t c a thành ph , b t đ u là r p xi-nê Hòa Bình. Khu Hòa Bình n m gi a, cách m t m t đ ng bao quanh là hai dãy ph v i nh ng ti m tên tu i lâu năm nh : nhà thu c tây Hoàng Hy Tu n, ti m ch p hình Nam S n, nhà may âu ph c Paris Mode, ti m t p hóa Saigonnais, phòng m ch bác sĩ Phan L c Gi n, ti m Radio Vi t Hoa, Vĩnh Hòa, Vĩnh Ch n, Vĩnh X ng c a các chú, và Chic Shanghai, Nam S n, v.v...

Khu Hòa Bình, cũng g i là công tr ng Hòa Bình, n m ngay tr c ch , cũng g i là ch Hòa Bình t c Ch M i, xây c t theo đ án c a ki n trúc s Ngô Vi t Th đ c tri u th nh b i Ngô T ng Th ng t n c ngoài v . Cũng nh Vi n Đ i H c Đà Lạt đã đ c công nh n là vi n đ i h c l n và đ p nh t Đông Nam Á v y.

Dài dòng nh th đ mà gi i thích t i sao chúng tôi l i ch n ng i quán restaurant Mékong: ng i đây mà nhìn ra thì th y h t t t c nh ng ai đi bát ph vào sáng m ng ba Tít đ p tr i, nh hôm nay. Tít c nh ng ai đi ch mà có “ch ng đi n” đ p, mà không ph i ch đ mua cá mua th t xong r i v , thì th nào l i ch l n m t vòng quanh khu Hòa Bình đ ng m c nh ng m ng i, và đ ... ng i ng m ta! Còn du khách thì thôi kh i nói, du l ch Đà Lạt là tr c tiên ph i đi ch Hòa Bình, và t i thi u cũng r o m t vòng quanh đây... Nghĩa là thiên h s t t n i đuôi nhau,

đi n hành trình c m t chúng tôi qua l p c a kính ch ng b v n đ c m t l p s ng mù nào c a ngày đ p tr i hôm nay.

Th t ra thì tôi ch ng l lũng gì v i sinh ho t c a thành ph thu g n n i khu Hòa Bình nhìn th y t cái quán thanh l ch này mà ph i ra ng i ở đây. Ch vì tôi có th ng b n thân m i c i v , và nó đã ch n d p ngh T t làm tu n trắng m t c a v ch ng nó, n i cái khách s n h ng sang tr c kia mang tên là Moderne mà sau này đã ph i đ i thành M ng Đ p m t cách ép u ng. B n tôi, tên nó là th ng Ki t. Nó cũng thu c lo i beau trai, dong d ng cao, thân hình h i đ y, m t trái xoan, và c p m t t t, hay nheo nheo. B n tôi, khi đ ng l i thì hai tay buông th ng nh th a thãi không bi t đ vào đâu, hai bàn tay m m m m i, và đ u tóc c t ki u m i, dài sau gáy, hai bên úp úp l y khuôn m t n c da tr ng tr o, trông gi ng đàn bà. Tôi l y làm ng c nhiên khi th y v nó l i gi ng nó nh t c, cũng tr ng tr o, m t trái xoan, c p m t t t đen nh nhưng, và hai bàn tay m m m m i... Có đ i u, v Ki t còn tr quá, ch m i qua h t tu i hai m i, trong khi nó thì đã ba m i, nên nằng đi bên c nh nó, ai cũng ph i nghĩ là cô em gái út. Ba tôi có g p Ki t m t hai l n tr c đây và l n nào c cũng nhìn theo dáng đ i u n éo c a nó, nh n xét riêng v i tôi:

- “Cái th ng Ki t”, trông nó cũng b nh trai, nh ng nó có t ng đàn bà, con .

“Cái th ng Ki t” b n tôi, b n t nh ng năm còn chung h c l p nh l p nh t x a kia, ch ng hi u vì sao l i c i v vào cu i năm Đinh Mùi đ r i v ch ng đ a nhau lên Đà Lạt h ng tu n trắng m t vào d p T t M u Thân, nh tôi đã nói, mà sau này thành ra m t cái t t l ch s !

Sáng hôm y, ng i nán l i trong quán sau khi đã dùng đ m tâm bánh bao đ m s m trên l u, ch qua kho ng m t ti ng đ ng h tr c ly cà phê phin, tôi đã trông th y đ ngang qua và gi i thi u v i v ch ng Ki t h n m t nhân v t tên tu i c a thành ph m nh danh trung tâm văn hóa và du l ch này, và riêng v i cô bé v nó ít nh t là ba ng i đ p nh t c a x hoa anh đào ng i ta nói r ng là r t th r t m ng. Hai m i năm qua r i bây gi tôi v n còn nh bu i sáng hôm y:

- Đó đó, ng i v a m i đi ngang qua đó, trong b áo chùng thâm, đó là cha Lê Văn Lý, linh m c Lê Văn Lý, Vi n Tr ng Vi n Đ i H c Đà Lạt. Kìa, bà c đang băng qua đ ng, tóc c t ng n màu b ch kim đó là bà v m t ông Chánh án, bà ch a già đầu, nh ng tóc s m b c đó thôi. Bà đ t tay m t cô gái... m t ng i đ p nh nh n thanh thanh sau l ng bà, đó là v Ngô Tôn Long - Ngô Tôn Long, toa bi t, d y Tri t Tr n H ng Đ o. Và đây này! “Bà Ki t” nhìn kia, Đây m i là ng i đ p nh t thành ph ... Ng i m c jupe da, áo d màu đ g , ng i có cái b t đen to gi ng nh n t ru i b , đó là m t nằng Tôn N , Tôn N Qu nh Hà, dân tr ng Tây...

- A, Qu nh Hà! Em bi t ch y, đ em ra kêu ch vô đây ch i. Nh ng ch leo lên xe jeep r i, xe n máy r i. Ch c bà Hà lên đây ăn T t đó ch , em nghe nói ch y l y ch ng đ i tá và b Đà Lạt v Sài Gòn hay l c t nh chi r i mà.

- Này Ki t! Ng i m i b c vô đó, hai ba ng i m i b c vào đó, là m y tay tr d y h c có ti ng vùng này, m y nh đang ch tr ng nhà sách Nhân Văn d c Duy Tân, nhà sách có uy tín đáng k ở đây.

Tôi đ ng lên đ b t tay ba anh Nguy n Duy Di m, Nguy n Minh Di m và Nguy n Quang

Tuy nhiên, và giờ thì u cho Kiệt. Quyên reo lên:

-A, em biết. Em có nghe tiếng ba ông ấy, em có nghe mẹ y đâu em khoe là đang học luyện thi với mẹ y ư nh, thì ở trường chỉ đó em quên tên mẹ rồi, trường chỉ mà hay luyện thi đâu đâu đây nè, có ông Nghiêng ông u d y đó nữa... à, trường Văn Học, ở đâu trường Hoàng Diệu, gần trường Việt Anh của ông Lê Phấn đó, phải không anh?

- Phải, đó là trường Văn Học của ông Chấn Bá Anh.

Ba anh giáo sư Trường đến ngồi ở bàn gần cửa ra vào. Với Kiệt sức nhả ra đi u gì, rồi bô:

- Còn cái trường Trần Hưng Đạo mà ở đó bà Nguyễn Thị Hoàng viết Vòng Tay Học Trò ở đâu anh, thế nào anh cũng đưa em đến cho biết, à nha.

Liền lúc đó mẹ bà còn trẻ đi ngang qua, ghé vào hàng tạp phẩm của bà trung tá Tài, ngay trước cửa mẹ. Chuối ớt đen rồi ớt trên nền áo màu lục, tuy không trông rõ mẹ nhưng dáng dấp đã rõ là mẹ giai nhân, yểu điệu mẹ cách Á Đông chứ không Tây Phương với dáng đi nhẩy nhót như cô Quỳnh Hà.

- Ai mà đẹp vậy, anh Khanh?

Bà này, đừng nghĩ coi... Phải rồi, đó là vợ của ông Phúc, cũng dạy học ở Trường Hưng Đạo hay Bùi Thị Xuân gì đó, em gái của Khiết đấy, anh Kiệt biết mà.

- Ô hay, vui quá, anh h. Hai ba người đẹp đi qua đây sáng nay đâu lạ ý chúng dạy học cả. Nghe nói bà Ngô Đình Long cũng ở Đà Lạt phải không anh, bà là mẹ người đẹp của anh Huỳnh em đó.

- Ôi, “mẹ nhân từ cũng như danh tiếng!” Danh tiếng đâu có sắp hàng ngang qua đây hết mẹ sáng hôm nay, tôi thấy ai thì chờ cho Quyên biết vậy thôi, đừng bươi cái công đi “xem” Đà Lạt. Người đẹp còn nhiều lắm, người không xinh mà trẻ xinh là xinh cũng có, như tác giả Em Là Gái Trẻ Bị Xấu, cũng là dân Đà Lạt này. À...đây này, Kiệt ơi! Đây cũng là mẹ người mẹ người biết tên biết tuốt của đây. Hai ông bà thấy chưa, cái ông khoác áo măng tô đen màu xám, có ngậm pip nôi miệng đó, đó là luật sư Đoàn Trung Tín.

Kiệt nheo mẹ nhìn theo người đàn ông đã vờ ra phía tay phải, đi ngắm tàn thu của cái đĩa, cái môi đỏ như bĩu ra như chờ đi u:

- Lần này thì chắc chắn là ông Lâm rồi, ông Khanh ơi! Luật sư Đoàn Trung Tín đâu còn trên cõi đời này nữa. Tôi ở Sài Gòn đã nghe tin ông b b n c p vào nhà b n g c t năm ngoái năm kia cả mà. Nghe nói vì ông Tín có vợ, chúng ta lo ngại nên b chúng thanh toán. Hồi đó đám tang ông Lâm lắm mà... Còn cái người đẹp ở Đà Lạt, đừng nói ông nghe, là mẹ cô nữ sinh Bùi Thị Xuân tên là Liễu kia! Hình như là fiancée của ông Tuy nhiên hồi này đó! Tôi ở Sài Gòn mà biết họ n ông, thấy chưa? Nghe thôi, mình đi, Khanh hè. Uống có ba ly cà phê mà ngồi đây lâu quá, kể thấy mẹ!

Võ Kiệt khoác áo khoác ra ngoài chiếc áo dài đẹp, rồi đi như sắp ra, bỏ chõng:

- Anh nì! Bà qua em đi làm tóc ở tiệm Tóc Ng Lan đẹp kia, có gặp cô Thân Thị Hằng, em đã hứa hẹn mình sẽ tới thăm cô rồi đó nghe. Anh nhớ đưa em đi.

- Trờc khi vào chõng trên, Kiệt đòi tôi đưa đến tiệm chụp hình gần nhà để chụp tấm ô nhiễm, với tôi nữa. "Củ có máy ảnh, vào tiệm làm gì". "Không, phải có hình để ô nhiễm lâu dài, ông quên là voyage de nocces của tôi này à?" Chúng tôi vào tiệm Hằng Châu, nằm phía tay trái chõng.

Lát sau, nơi cái góc quố của nệm thang xi măng họp tụ chõng trên dù xuống chõng dưới, chúng tôi đứng dưới mái chõng áo bà ba tay xách cái lồng gà hời hợt đi lên.

- Ông, thầy Kiệt lên đây hỏi nào vậy nè? Tết ngày thôi nư búp nhà bà Tú tui hằng có gặp thầy nào!

Rồi, chúng ta ghé tai bên tôi, nói một cách khờ khạo, thì thòm, nhằng củ ba chúng tôi đứng nghe rõ:

- Tôi tui thầy Bà Quố lên Sài Gòn, từ Sài Gòn lên đây. Tình hình chõng rờn khắp nơi, bầy thầy không biết gì sao? Ngay Sài Gòn nè, nhiều khu đã bị Việt Cộng chiếm. Mẹ cô bán bar cho M, có cô là cán bộ nằm vùng. Khi nư súng, thì nó rút súng giở trong mình ra bắn đó...

- Đứng tuyên truyền phõn đứng bầy bầy, nghe chõng Tám!

Chõng Tám bỏ đi thõng lên trên. Tôi tôi đứng khờ khạo tôi một lát giữa củ thang. Không phải là ngõng Đà Lạt không có nghe radio, nhõng ngõng ta cũng làm lõng vầy thôi. Tôi nhớ rồi, ngay từ chiũu một hai, anh Cung tôi, thiũu tá phõc với tôi Tiểu Khu Tuyên Đõc đã có nói về lõng củ m trõi do Tiểu Khu ban hành khi hay tin các trõn đánh củ Việt Cộng đã lan tràn trên toàn củ c. Còn chõng chõng gì nữa, tôi quyũt đứng thõng : về chõng Kiệt với khách sõn xách va-ly trắng một với nhà tôi ở thõm, lõng có bõ gì thì cũng biết mà lõng lo thân.

Suốt một tôi một ba Tết, ông anh thiũu tá củ a tôi bên họp công võ không võ nhà. Chúng tôi bõ đứng lo lõng. Quố nhiên, vào lúc hõn một giờ đêm - tôi xem đứng hõ đúng 1 giờ 45 phút - một tôi súng đứng tiên củ a đứng nhõ xuyên vào giữa trái tim mát lõng củ a thành phố Đà Lạt đang thêm thiũp. Rồi tôi lõng pháo bõng súng củ i 60 ly, 82 ly. Chúng tôi vùng dõy khõ i lõp mõn bông, quõn luôn củ mõn chõy ra ngoài thì thầy bõ tôi đã thõc dõy ngõ i trõc bình trà tũ bao giờ. Thõ là một đêm thõc trõng, nghe lõng súng bay qua bay võ, nhõng chúng tôi không biết đứng củ nhõng gì đang xảy ra bên ngoài, và tôi hõ không biết đã có nhà ai cháy chõ a.

Bõy giờ sáng, anh Cung tôi lái xe võ, một mây phõ phõc. Anh nói cho chúng tôi hay đêm qua sau nhõng đứng pháo kích, bõ binh đứng chõ đã xuũt hiũn, củ a biết đông ít thõ nào. Quân ta chõng trõ dõ dõi. Có một quân nhân đã bõ thõng ngay tũ phút đứng là thõng sĩ Tài, chõ huy trung đứng công võ giữa pháo đài chính. Nhõng quân ta võn giũ võng đứng pháo đài, nhõ có thiũt giáp kõp thõ i phõn kích, xua quân đứng rút ra ngoài. Dù võy, trong đêm một ba đứng cũng đã

chị m khu công trng Hòa Bình, Biệt Đin 3 (còn gọi là Dinh S 3), cũng chị m mtt đài phát tuyền do mtt trung đđi nghĩa quân bch y vào trng Chi n Tranh Chính Tr đđi. Nhng quan trng h n c là h đã chị m p Đng Tâm.

Anh tôi ch k p ghé v nhà ch c lát k o b m mong, r a qua mtt mũi, đđm tâm vài lát bánh chng đ a chua theo l i nài ép c a m , r i l i đi ngay. Anh cho bi t c n phi có mtt trong phiên h p các ch huy trng trong quân tr n đ ho ch đ nh k ho ch đđi phó v i đđi phng.

V chng Ktt v n qu n mình trong l p chn ng i co ro, có l chng phi vì cái l nh c a th i ttt mà vì đã quá ho ng h t, chng còn thtt gì đ n cái b ngoài c a mình, áo qu n đ p đ đng b vó chú r cô dẫu, nh m i ngày hôm qua đây. “Bây gi tính rắng đây anh?” “Cũng chng bi t tính sao”. “Không bi t tình hình Sài Gòn th nào?” “Chiu nay nghe radio”. Tôi thì không bi t hôm nay s có làm vi c l i nh thng l vào ngày mng b n Ttt không - tôi làm vi c t i Nha Đ a Đ Qu c Gia đtt tr s t i Đà Lạt - h n n a, quá nóng lòng mu n bi t tình hình bên ngoài, tôi quy t đ nh l y Honda ch y quanh mtt vòng.

- Thôi, b m vào ng l i đi, b m . Th c c đ em qua r i, mtt s c mtt l m. Ông bà Ktt cũng c n ngh ng i đ còn v Sài Gòn ch . Th nào r i cũng yên, cũng v l i Sài Gòn, có gì dẫu mà lo. Chiu n tranh Vtt Nam mà, lâu lâu l i có bi n c ...

Tôi không nh m đi t i s mà ch nóng lòng xu ng ph . Ngoài đng, vng tanh. Đi ngang b h , gió hôm nay l nh bu t khác thng; đng xa cũng không còn th p thoáng màu s c t i vui c a hàng ch c chi c pê-đã-lô l n l êm nh thng l , và r c r nh m y ngày Ttt ng n ng i v a qua. Qua kh i c u ông Đ o, tôi th y hai n tu có l t trong trng M n Thánh Giá g n đó đi ra, đang đng nhìn v phía đ i ph .

- Th a Soeur, gi này đ i ph ra sao, đi t i đó đ c không? Hai soeur có nghe tin gì không?

- Thì đang nói chuy n đ i ph đây. M i nghe ng i ta m i cho hay. Sáng nay có m y ông sĩ quan b b n ch t t i công trng Hòa Bình. Nghe nói ông thi u tá Lê T p c a trng Ch Huy Tham M u r m y ng i b n đi ăn ph B ng trng c khi vào trng h p kh n. M y ông không bi t là b n h đã chị m ch . Khi xe ông thi u tá lái v a t i trng r p chi u bóng Hòa Bình, thì b Vi t C ng núp s n trong r p t h i nào nã súng b n ra... Ông thi u tá T p trúng thng t i ch . Ông thi u tá Thng ng i băng trên v i ông T p cũng trúng đ n ngã g c luôn, và mtt ông đđi úy n a, nghe nói cũng t thng, đđi úy tên gì h , soeur Phng?

- Đđi úy Vũ Xuân Sinh, tôi có quen nên nh k tên ông y. Th t t i nghi p quá chng chng. Ai mà ng nó núp trong r p xi-nê đó h i nào không hay!

Tôi đang l ng l không bi t có th ch y thng ra t n n i xem hay không thì mtt c nh sát viên đ n cho hay ch a có l nh l u thông nh thng l , bà con ai n y n trong nhà; có vi c kh n ra đng thì ch đi b , không đ c ch y xe Honda. Tôi l i quay xe tr v . Trên đng, thnh tho ng g p mtt ng i đi b l i th i. Đà Lạt nín th , ch đđi tai ng.

Tôi tr v nhà đ th y “cô bé” v Ktt đang khóc thút thít trng c cái va-ly du l ch tu n trắng

mặt đũa nhúng áo quần giày dép đắp nhét cửa cô nàng. Chọc Quyên đang nghĩ: “Phen này mà Việt Cộng nó về thì sao đây? Áo quần này, nệm trang này, son phấn này, thôi, giã tã vĩnh viễn còn gì nữa. Áo ba bà đen này, đi chân đất này... chúng đó cũng đã tàn đời!” Tôi biết có nhiều các bà các cô chị sếp VC trộm cắp tiên vì có chúng đó.

- Sao, tình hình sao, anh?

- Sáng nay có tụi ba ông sĩ quan bèn bèn chết ngay trước rạp xi-nê Hòa Bình, Việt Cộng núp trong rạp, bèn ra.

- Trói đất tụi! Vội vội bên mình không làm chi hết hết răng?

- Có chớ, chọc chớ n. Thì, bắt người quá mà, tay không kẹp. Ai mà người... dân lành đang ăn Tết...

Thì giờ trôi qua chớ mớ chớ p trong nệm lo âu cửa mớ i ngớ i, và chúng tôi chớ có mớ i mớ t viếc chớ nghe radio vào buổi chiều, đài V.O.A, đài B.B.C. Xưa trước, cô hàng xóm tên Lồng chớ y qua nhà tôi đi đũa n trớ ng Trí Đúc hớ i hớ xem trớ ng có viếc gì không và bao giờ thì cô y đi hớ c lớ i.

- Nếu anh không đi thì nhà em có đi n tho i, anh sang gọi hớ em, bèn này sếp lớ m, chọc dám kêu nhà trớ ng.

Ờ, nhà Lồng chớ có đi n tho i, thớ mà tôi quên khu y. Sao không qua đó gọi đi lung tung hớ i thăm tình hình, chọc hớ n là chớ y ngớ c chớ y xuôi tớ sáng đũa n giờ? Tôi gọi cô Lê thớ Thớ, bà thớ ký lâu năm cửa trớ ng Trí Đúc, đũa u dây và tôi xớ ng tôi là phớ huynh hớ c sinh. Xin nói thêm, bà Thớ có mớ y cô con gái rớ t xinh đũa p, cô Quớ n Thớ y Hoài... .

Tôi nói “phớ c quá, hôm nay mà cô cũng có mớ t đũa trớ ng”. Cô Thớ đáp, giớ ng ngớ t ngào, sang sớ ng:

- Ờ, cô thì lúc nào cũng có mớ t. Em là anh cửa Lê Thớ Lồng chớ hớ? .. trớ ng đã đũa p bao cát chung quanh rớ i. Bao nhiêu lớ p hớ c dành cho đũa ng bào tớ nớ n hớ t. Trớ ng nào cũng thớ, đóng cửa hớ t. Trớ n Hớ ng Đũa o, Bùi Thớ Xuân, Lycée, Adran, Bớ Đũa, Văn Hớ c, Việt Anh gì cũng thớ cớ, ngớ i tớ nớ n đũa n đũa y! Bớ o mớ y cô y cửa lo ăn bánh chọc bánh tét cho hớ t đi, chọc nào yên sớ đi hớ c lớ i.

- Có tin tớ c gì không, thớ a cô?

- Có tin tớ m chớ p hình Hớ ng Châu bớ cháy rớ i.

Tôi ném mớ nhớ ng nói xuớ ng, đũa c lớ i “bớ n tin” cho Lồng chớ, rớ i lao vớ nhà, gọi vớ chọc ng Kớ t:

- Tớ m hình Hớ ng Châu cháy tiêu rớ i.

- Trói tụi! Dớ sớ! Rớ a hình cửa mình cũng cháy hớ t rớ i răng?

Chiều hôm ấy, chiều muộn ng buồn Tết, tôi không nhớ là đài nào thông tin ông ngoi trở về Anh kêu gọi ông ngoi trở về Nga, dĩ nhiên: “Về đây chiền tranh tại Việt Nam thật là kinh hoàng, thật là cướp thì, cướp phải gọi quy. Không ai có thể nghĩ yên ổn tiếp tục nhìn hình ảnh nhàn nhàn nghe các tin tức về cuộc giao tranh đẫm máu nhàn nhàn vào dịp Tết muộn hôm qua. Tôi không thì kêu gọi ngài và các phe phái trong cuộc xung đột hãy nhân danh tình nhân loại tiến đến bàn hòa nghị càng sớm càng tốt”.

Chúng tôi báo nhau: Thế thì tình hình các nơi khác như Huế, Sài Gòn chắc là trầm trọng hơn đây rất nhiều, trầm trọng hơn rồi. Đà Lạt xưa nay vẫn là nơi may mắn ít chịu ảnh hưởng chiến tranh, dù sao thì cũng đã hoảng loạn suốt ba ngày Tết, chắc các nơi kia không biết giao tranh đã bắt đầu tại nơi nào, và đừng bào có được hoảng loạn ngày Tết nào không? Sáng muộn năm, mọi tinh thần, anh Cung lái xe về, mặt mày hắc hắc hôm qua. Đợi nhà binh có bình ổn thì về. Anh im lìm chắc nói năng gì, vào phòng đánh mặt hơi thở ng thở bực bội sáng đến chiều, trong khi chờ nhà mong anh thức dậy để cho biết mọi chi tiết về tình hình chiến sự mà chắc có anh là có thể biết rõ. Mỗi đêm năm giờ, Cung mới bắt đầu ra, ngồi vào mâm cơm bày sẵn. Cơm Tết hôm nay ở nhà tôi vẫn còn đâu là thức kho nhàn, thức đông, dưa món, cá thu kho, măng hầm v.v. Chúng tôi lắng nghe anh Cung nói:

- Thức ra, không phải bên ta thì đâu cao cấp nhàn giác. Chắc có dân chúng là không biết. Mọi người đang vui ba ngày Tết. Thức ra thì tôi chiều muộn hai, Tiểu Khu Tuyên Đức đã ra lệnh cấm trở về rồi sau khi được thông báo về tình hình trên toàn quốc. Chiều muộn ba Tết thì các đơn vị đơn trú tại Đà Lạt đã được lệnh nào canh phòng cẩn mật nơi đó, và trước ngày xảy ra bình ổn, số quân của đơn vị trong lãnh vực tiểu khu Tuyên Đức cũng chắc có bao nhiêu, khoảng hai trăm là cùng. Mỗi đêm giờ Tết muộn có mặt tiểu đoàn của chúng được đưa đến quân Đồn Đồn. Thế mà bên ta đã không kịp trở tay, vì không hề được cảnh báo! Thế nhưng cũng đã kịp lúc có mặt đội đội sinh viên Võ Bị Đà Lạt được đưa đến giờ tại khu công trường Hòa Bình vào sáng hôm qua, muộn ng buồn. Sau đó, quân tiếp viện đã đến, có cả xe cả giờ tiếp thăng về và chiến xa, nên đã hành quân vào khu Hòa Bình. Đồn tiểu tiểu phía bên ra. Lúc ấy mọi biết tiểu các nhà chung quanh khu phố đều có quân của đội phòng đột nhập, nhàn rồi rác mọi nhà vài ba tên, bên ra. Mình đâu có thể bên đội vào nhà dân, cũng đâu có thể trông thấy được đội phòng. Cùng, phải cả viện đến trên thăng tiểu trên cao bên xuống, đừng thì hết sức thì trở về tiến lên thanh toán từng đội chột. Cho đến bên giờ chiều muộn buồn, hôm qua, ta mới làm cho được chiến trường. Rồi cuộc bên ta chắc có mặt chột và hai bên thì ng gì đó, mà chắc thì bắt xác trong các căn nhà hai bên phố đến vài chục muộn. Chắc duy nhất có tiểu Hòn Chông búng đến phát cháy, thì tiểu hời nhàn nhàn hời cả, nhàn ng nhàn thì cũng thoát ra được hết.

- Nhưng nơi bắt chiều m đúng là tiểu bao giờ, và có gây thì tiểu gì nhiều không, thưa anh?

- Thì trước sau có muộn nơi này đã bắt chiều m đúng: đội Du Sinh, Biệt Đồn 3, Khu Mồ Thánh. Khu Mồ Thánh là nghĩa địa ở đây đây, cô Quyên biết không? Anh Cung tôi xây qua hời về Kiệt và nói vài câu trở về an. Ờ, Đà Lạt bao giờ cũng được Trại Phượt phù hời, chịu ảnh hưởng cuộc chiến như nhàn thôi, voyage de nocces mà lên trên này thì là hời lờ mờ không phải vui đâu, nay mai về Sài Gòn rồi cô cả số biết tình hình Sài Gòn nguy ngập hơn Đà Lạt nhiều. À, để tôi nói tiếp, nhàn ng nơi bắt quân bắt chiều m đúng: Khu Mồ Thánh và Dân Y Viện, Ty Công Chánh và Viện Pasteur. Tiểu nghi. Nghe nói ông trở về ty Ty Công Chánh rất hời lạnh, số quá, phải chui qua ng cng để thoát về nhà. Ngoài ra chắc cũng kiểm soát khu Trại Hòm, kéo quân

chúng vài chục tên vào đóng cửa Tàu, bỏ n ra.

- Thế còn chú Giáo Hoàng Hồ Chí Minh thì sao? Chắc đó ở ngoài vào trong xây dựng đá thớt kiên cố, rồi là nhiệm vụ hành. Nghe nói địch cũng chỉ làm căn cứ?

- Đói nào các cha rồi cho địch đốt nhốt, họ bỏ? Có chăng là họ chỉ đóng phía ngoài. Dù sao thì cũng là rồi đi tìm cho họ, vì trước thắng ta chục chục nghìn tránh bỏ phá vào nhà thờ và chùa chiền. Chúng có thể đóng ven bờ biển ng Giáo Hoàng Hồ Chí Minh thì có!

- Giáo Hoàng Hồ Chí Minh gọi tên trước ng Bùi Thị Xuân này, phải không anh? Hôm mừng mất anh Khanh đã đưa tôi em tôi đó chụp hình. Bao nhiêu phim bỏ ra tôi tìm Hông Châu hát. Chúng biết đi tìm chi cho tôi em đây? Quyên rồi n c n, rên r.

Vừa lúc đó, tiếng trảng liên thanh rên lên d d. Anh tôi nghe tai nghe rồi nh n xét:

- Đó là từ phía Biệt Động 3, khu Ty Công Chánh. Nghe nói sáng nay, lúc tôi lái xe về nhà đó, thì quân ta đã xuất quân làm hai cánh, cánh thứ nhất do thi u tá Đào Mạnh Xuân phó tá nh trưởng Ng An chỉ huy đi giết ở phía khu vực này.

Nhưng câu anh Cung tôi nói ngày này cho đến bây giờ đã hai chục năm qua mà tôi vẫn còn nghe văng vẳng bên tai như mới hôm qua. Thi u tá Đào Mạnh Xuân, tôi cũng có quen biết và rất mừng khi hay tin ông cùng với gia đình đã có mặt ở Hoa Kỳ, sau 75. Ba năm trước, tôi có được cu c thi Hoa H u Áo Dài từ chục tôi Maryland và được biết cô Á H u 2 hay Á H u 3 gì đó là mất trong những ai n c a ông bà Xuân. Tính ra thì khi xảy ra biết n c Tết Mậu Thân ở Đà Lạt, cô bé mới lên mất lên hai thôi! Bây giờ thì cô em đó bỏ ng về Kỉ niệm ngày này, cũng đáng để nh n xinh xắn với khuôn mặt b u bình và c p m t m l n đen lay láy.

Trở lại Tết Mậu Thân, tôi nhớ, anh Cung rồi nói tiếp:

- Theo tôi biết thì như thế. Nhưng có mặt chục chục nghìn tôi a g p là nghĩa đưa M Thánh, vì Việt Cộng tập trung ở đây nhiều hơn c, núp dưới sau mấy cái lảng, mấy cái m bỏ n ra, bỏ n tôi Dân Y Việt n n i b nh nhân đang n m đi u tr, m i t i ch. Cho dù phi c có can thiệp, cũng đâu dám nã vào mấy chục nhà thờ ng m m này.

Lát sau, mặt những sĩ d i quy n anh tôi bỏ c vào, và bỏ tức bỏ tin chi n s y bỏ ng những tin mới nh t:

- Thi u tá, hai năm giờ, hai cánh quân c a ta đã tập trung đến giờ tôi a khu Dân Y Việt n, những tôi nó bỏ n d quá... Phi c có tôi nên chúng rút đi, nhưng chúng rồi trước chỉ m khu Công Chánh l n n a. Tôi rồi, nên ta rồi phải rút về thành phố phòng thủ qua đêm nay. Công chục thì đã có rồi đi làm mất bu i, nhưng ng i ta ch đi lai rai...

Tôi hôm này, đài Tiếng Nói Hoa Kỳ loan tin lúc 17 giờ 30 dự ý rằng tôi Sài Gòn cu c chỉ n v n tiếp t c, và phi c Việt Nam Cộng Hòa đã t n công những n m vùng n i d y c a đ ch. Và, Bộ Chỉ Huy Quân Lực Hoa Kỳ tôi Sài Gòn công bố những con số v s thi t h i c a đôi bên như sau: Trong cu c t n công này, phía Việt Cộng đã t n th t đ n 10.000 t th ng trong

khi binh sĩ Hoa Kỳ chốt chốt có vài trăm, và quân lính Việt Nam Công Hòa vào khoảng 500 người. Bộ Trưởng Ngoại Quốc Phòng Mỹ tuyên bố là qua vụ này, chính công sứ đã thuyết phục người Mỹ muốn toàn cầu hóa.

Sau đó đài BBC Luân Đôn vào lúc 19 giờ 30 lo ngại tình hình Sài Gòn vẫn còn rất nguy ngập, phía Bắc thành phố đang có nhu cầu cuộc giao tranh lớn. Cũng có chòm súng dĩa dĩa phía Chợ Lớn. Số đi lính của dân chúng báo họ nhận được tin tức đã: mọi người phải đi báo và không được đi chung quá ba người để tiện cho việc kiểm soát.

Sau mấy ngày sáu Tết, chúng tôi được tin khu Công Chánh và Viện Pasteur đã được giải tỏa, và ngay trong trường Viện, có hai người xác định bị, bê bối máu. Được khuya, khoảng một, hai giờ, được chỉ thị công Tiều Khu Tuyên Đức. Chúng tôi nằm nhà cũng nghe được tiếng súng nổ nào nổ vang dội. Rồi thì phía trường Võ Bộ Quốc Gia, bên ta bên địch náo cao yểm trợ suốt cả đêm dài. Nghe tiếng qua sáng mấy giờ, lại có tin được đã rút lui rồi nay lại trở về bám chốt khu Biệt Động và khu Viện Pasteur là những nơi kiên cố mà nếu bên ta có kêu gọi được phi công oanh kích thì cũng chớ dám nhắm các địa điểm chung quanh, vì còn phải tranh đấu được tin tức đã thiệt hạ cho tài sản quốc gia.

Tình hình có thể gì ngờ có qua lại, dai dẳng, không ai có thể đoán được kết cục sẽ ra sao. Chúng tôi, người dân Đà Lạt, lại chỉ được nghe radio nói về những biến chuyển tại Sài Gòn hay chung trên toàn quốc, mà riêng về Đà Lạt thì không hề được nghe nhắc nhở. Nhờ vậy có thể yên tâm được rằng dù sao thì xã của chúng tôi vẫn chỉ là điểm phụ mà được quân nhắm tại trong chiến dịch tấn công để quy mô toàn quốc này.

Đến ngày 11 tháng Giêng âm lịch, Đà Lạt coi như được giải tỏa hoàn toàn. Dân chúng trở lại vui vẻ sinh hoạt cũ, những người ở và bằng hoàng như về qua một cơn ác mộng, tận hưởng không biết mình tận hưởng hay không. Lớp sinh viên mù trên một chiếc Hồ Xuân Hương được đi dạo vui vẻ biết thế Trang Hai vắng vẻ trở lại cho người dân hiện hòa đây lớp sinh viên bình lặng, chầu được, không được mong gì, của những ngày trở về Tết.

Gia đình tôi vui vẻ tiễn đưa cả gia đình về chung những người - về chung những người Kiết - ra xe đò Minh Trung về Sài Gòn ngay sáng hôm sau. "Cái những người Kiết" bên thân của tôi! Cũng như mọi người tôi vui vẻ nó hỏi người là ý như rằng có chuyện xui xẻo! Hồi 1963, lần đầu tiên tôi gặp lại nó thì khi chia tay thu còn chửi bị đánh đáo, thì cũng như vào ngày xui xẻo ra bị nạn cả 1 tháng 11, 1963! Mọi người thì nói nó gặp những người tôi chớ không phải ít. Bà xui vào cái gì mây của Quyên hai chai rượu dâu nguyên chất do bà cất lấy, và hộp một món Trôi Hồ mua từ tiệm Bích Nga, khu Hòa Bình. Trở về khi ra bến xe, chúng tôi còn ghé phố Ngọc Lan, để "làm" mọi người mọi người tôi chín gạo được biết, vui vẻ những lát thời gian bên thái thời gian, óng lên màu vàng béo ngậy và thơm ngát.

Khi nhìn Kiết xách va-ly "ống o" bên cạnh tiếng bên cạnh thì chiếc xe đang chờ, ba tôi lại cười và bảo tôi:

- Kiết nó khá đẹp trai đó chứ, những sao cái tiếng đi nó giỡn đàn bà quá, con à.

Tôi vẫn nhớ một đôi lần trong đời đã được biết rằng những người xét về của những nhà rành khoa

vi. Tôi nhìn lại nét mặt ông cũ, thì thấy có vẻ đăm chiêu làm sao vậy. Tôi nghĩ thầm sao các cố lại cứ tin nhắn ngụy chuyển mà họ ấy thì như?

Tôi không phải đi lâu. Chẳng chẳng vớ ngớ gì hôm ấy thôi, tôi còn nhớ rõ là tôi 12 tháng Giêng âm lịch năm Mậu Thân 1968, có người cầm tay đưa nhà tôi bắt cóc, không, chẳng mấy chốc chạy ra Quyên, người con gái bé bỏng đã vớ a mà đi chôn vào cuội năm cũ, và đi hàng ngàn tuấn trắng mặt đưa năm mới thì xỏ hoa anh đào thanh bình thì mừng cả tôi. Người đi đưa a thì chẳng ai khác hẳn là mặt chú lái xe đò cả mặt chuyển đi người c tá Sài Gòn lên Đà Lạt ngày hôm nay:

Anh Khanh,

Chuyển xe tôi em đi trúng mìn gần Đền Quán. Mọi người đi đưa không vì c gì, nhưng anh Kiệt em đã thì thốt ng. Em đau khổ quá. Vài hàng tin cũ nhà rõ.

Tôi hỏi chú lái xe đò, đưa đi:

- Tại sao ra lúc mấy giờ, ra sao, hỏi chú? Chú có chẳng ki n không, ông ấy thì thốt ng rồi người ta làm sao cho ông ấy?

- Tôi không thấy chi hết. Xe tui chôn ngang Đền Quán thì có người nhấc cốp mấy này thì đưa a cả anh. Cũng nghe nói có ông kẻ s b trúng mìn chết, nhưng tui không có chẳng ki n chi hết.

Thì là, đi với tôi, cái Tết Mậu Thân ở Đà Lạt thì m h n bắt c n i nào trên toàn quốc. Tôi đó tôi mới bắt đưa quan tâm đưa khoa thì vì tình hình m nh đôi chút và sau đó, có tìm cách làm quen với mặt bác sĩ tây học như người chuyên khảo củu và b môn này, để thì giáo... cũng đôi chút.

Vào Tết năm nay, hai chốc năm sau Tết Mậu Thân, tôi Hoa Kỳ, tôi đã được gặp lại Quyên sau gần mười ba năm xa cách (vì sau 68, hẳn nhiên là tôi cũng đã gặp lại và b n tôi nhieu l n, trước 75). Bà ấy bây giờ xuân xanh cũng đã thì tuấn, hu ng n a là tôi, còn trẻ trung gì! Nhưng tôi vẫn d c thân, cái s tôi nó vậy. nàng bây giờ thì đã có con l n s p vào đi học, con bé học võ Bình Đền thì Võ Đền ng Tây Sơn, vùng Hoa Thành Đền. Chẳng thì làm nghề bán b o hi m nhân thì, nàng thì m p ra, cao l n h n x a, dung m o có ph n h p d n h n x a, thì ngày lái xe phom phom đi làm môi giới cho người đôi bên mua nhà bán nhà, nghe nói phát tài l m. Tôi có được c m i đưa ch i nhà, mặt ngôi nhà b th ba tầng l u, năm phòng ng, ba phòng t m, hai nhà đưa xe.

Tôi nghĩ ý muốn xem thì vì tình hình m nh cho Quyên thì nàng cứ lên khách, mặt đưa củu i v n còn r t Hu :

- Tr i d t i! Thì bu i ni mà anh nói chi cái chuyển củ a các ôn các m r a h e! Mặt mà em thì đã giới ph u h t tr n h t tr i, t m t t i mũi t môi t i c m, anh không thấy rằng mà đòi coi t ng?

Tôi mừng mà thấy nàng vui vẻ, chốc đã quên hẳn cái Tết Mậu Thân. Không nhớ tôi cũ còn

nhớ mãi ...

VI KHUÊ

(Mình Đông Hoa Kỳ
Mùa Thôn 1988)

